

ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา ตำบลปาดิง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ประวัติความเป็นมา

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวพส. จัดตั้งขึ้นเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะสนับสนุนงานโครงการหลวงและขยายผลงานโครงการหลวงในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงของประเทศไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน โดยมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ เพื่อเป็นกระบวนการและกลไกในการเสริมสร้างงานวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้มาซึ่งนวัตกรรมใหม่ การเสริมสร้างและการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การเก็บรักษาคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการหลวง และการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูง ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ป่าต้นน้ำลำธาร รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางวิชาการในระดับนานาชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ชุมชนห้วยก้างปลา เริ่มเข้ามาก่อตั้งชุมชนประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยชาวเมียนมาที่อพยพย้ายถิ่นมาจากประเทศลาว เดิมชื่อบ้านห้วยเฮี้ยะ เปลี่ยนมาเป็นห้วยก้างปลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เนื่องจากมีต้นก้างปลา และมีลำห้วยไหลผ่าน จากนั้นมีกลุ่มอาข่า ล่าหู่ ลีซู และลี้ะ ย้ายเข้ามาสมทบ โดยตั้งเป็นกลุ่มบ้านบริวาร มีผู้นำคนแรกชื่อ พ่อหลวงเล่าชาน อดีตในหมู่บ้านเป็นถนนดินแดงใช้ล้อเทียมเกวียน เดินเท้า ไม่มีไฟฟ้า ใช้กระบอกลมไม้ฝัดผ้าครึ่งทำเป็นทางน้ำเข้ามาในหมู่บ้าน ใช้กระบอกลมไม้ฝัด หรือน้ำเต้า ตักน้ำไปใช้ในครัวเรือน การประกอบอาชีพในอดีตเป็นการทำไร่เลื่อนลอย เช่น ปลูกข้าวโพด ข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ หมู ไก่ ม้า วัวและควาย ปลูกผักไว้กินเองเช่น มะเขือเทศ กะหล่ำ ผัก กัญชา พริก ผักชี เป็นต้น ไร่จ้าง ค่าแรงวันละ ๕ บาท เพื่อเป็นรายได้ยามว่างงาน ปลูกบ้านมุงด้วยหญ้าคา ฝาไม้ฝัด และใช้ตะเกียงพายุ ทางด้านสุขอนามัยในอดีตจะหายาสมุนไพรรักษาโรคจากป่า

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา จะดำเนินงานเริ่มแรกในมี ๖ กลุ่มบ้าน คือบ้านห้วยก้างปลา บ้านห้วยปู บ้านลี้ะพัฒนา บ้านป่าบงงามบน บ้านป่าบงงามล่าง บ้านห้วยยาโน

ชุมชนห้วยก้างปลา เริ่มเข้ามาก่อตั้งชุมชนประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๗ โดยชาวเมียนมาที่อพยพย้ายถิ่นมาจากประเทศลาว เดิมชื่อบ้านห้วยเฮี้ยะ เปลี่ยนมาเป็นห้วยก้างปลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เนื่องจากมีต้นก้างปลา และมีลำห้วยไหลผ่าน จากนั้นมีกลุ่มอาข่า ล่าหู่ ลีซู และลี้ะ ย้ายเข้ามาสมทบ โดยตั้งเป็นกลุ่มบ้านบริวาร มีผู้นำคนแรกชื่อ พ่อหลวงเล่าชาน

ในสมัยก่อนในหมู่บ้านเป็นถนนดินแดงใช้ล้อเทียมเกวียน เดินเท้า ไม่มีไฟฟ้า ใช้กระบอกลมไม้ฝัดผ้าครึ่งทำเป็นทางน้ำเข้ามาในหมู่บ้าน ใช้กระบอกลมไม้ฝัด หรือน้ำเต้า ตักน้ำไปใช้ในครัวเรือน การประกอบอาชีพในอดีตเป็นการทำไร่เลื่อนลอย เช่น ปลูกข้าวโพด ข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ หมู ไก่ ม้า วัวและควาย ปลูกผักไว้กินเองเช่น มะเขือเทศ กะหล่ำ ผัก กัญชา พริก ผักชี เป็นต้น นอกจากนี้ยังออกรับจ้าง ค่าแรงวันละ ๕ บาท เพื่อเป็นรายได้ยามว่างงาน ปลูกบ้านมุงด้วยหญ้าคา ฝาไม้ฝัด และใช้ตะเกียงพายุ ทางด้านสุขอนามัยในอดีตจะหายาสมุนไพรรักษาโรคจากในป่าต้นน้ำ โดยมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ คือ กรมประมงสงเคราะห์

สภาพทั่วไป

ขนาดที่ตั้ง

บ้านห้วยก้างปลา หมู่ที่ ๑๕ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดอยบ่อ มีเนื้อที่ประมาณ ๕,๐๐๐ ไร่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณาเห็นว่า พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะโดดเด่นทางธรรมชาติที่สวยงาม เพื่อเป็นการสงวนคุ้มครองพื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อประโยชน์เป็นแหล่งศึกษาวิจัยค้นคว้า และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและสำหรับอยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน จึงได้นำเรื่องเรียนปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายยงยุทธ ตียะไพรัช) ให้ความเห็นชอบในหลักการ เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ และได้ประกาศจัดตั้งเป็นวนอุทยานน้ำตกห้วยก้างปลา ตามประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ๑๕๐๙/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๙

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ ต.ป่าซาง อ.แม่จัน ต.แม่สลองนอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ต.แม่จัน อ.แม่จัน จ.เชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อ ต.ท่าสูด ต.บ้านดู่ ต.แม่ยาว อ.เมือง จ.เชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อ ต.ท่าตอน อ.แม่เมาะ จ.เชียงใหม่ และประเทศสหภาพเมียนมาร์

ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบสลับภูเขา และเทือกเขาสูงชัน ทอดตัวยาวแนวเหนือ-ใต้ พื้นที่ลาดเอียงไปทางทิศเหนือ มีความลาดชันระหว่าง ๒๐-๖๐ เปอร์เซ็นต์ สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางระหว่าง ๔๕๘-๑,๑๕๑ เมตร มีแม่น้ำจันไหลผ่าน

ลักษณะดิน

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา มีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญในพื้นที่มีดังนี้ น้ำแม่จันไหลผ่านทางตอนเหนือของพื้นที่ มีทิศการไหลจากตะวันตกไปทางตะวันออกไปที่รวมของลำห้วยต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ห้วยก้างปลา มีต้นกำเนิดมาจากเสาธง ทางทิศใต้ของพื้นที่ มีทิศการไหลไปทางทิศเหนือ ไหลผ่านบ้านห้วยก้างปลา ก่อนไหลวกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือลงส่งน้ำแม่จันที่บ้านห้วยยาโน ห้วยก้างปลามีลำห้วยสาขาได้แก่ ห้วยเฮี้ย ห้วยปุมมีต้นกำเนิดมาดอยบ่อ ทางทิศใต้ของพื้นที่ มีทิศการไหลไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือแล้วไหลวกกลับไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่านบ้านห้วยปู แล้วไหลลงน้ำแม่จัน

ทรัพยากรดิน

กลุ่มชุดดิน โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา มีหน่วยแผนที่ดินซึ่งเป็นกลุ่มดินกว้าง ๆ ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ ๑๕ ที่มีเนื้อดินเป็นพวกดินร่วนเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินบนมีสีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๓๐D เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว พบบริเวณพื้นที่ภูเขาเป็นส่วนใหญ่มีความสูง จากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ ๕๐๐ เมตรขึ้นไป สีดินเป็นสีแดง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง ประมาณ ๕.๕-๖.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๘C เนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดขนาดใหญ่เป็นหินกลมมน มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๒ เมตร ตลอดปี pH ๕.๐-๗.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๔๘D/๒๘D หน่วยดินผสม เนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดขนาดใหญ่เป็นหินกลมมน มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๒ เมตร ตลอดปี pH ๕.๐-๗.๐ และเนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินมีสีน้ำตาลเหลือง หรือแดง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ pH ประมาณ ๔.๕-๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๕ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ น้ำตาลปนเทา ดินล่างมีสีเทาอ่อนหรือสีเทา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๕-๖.๕ แต่ถ้าดินมีก้อนปูนปะปนในดินชั้นล่าง ดินชั้นนี้จะ มีปฏิกิริยาเป็นด่างอ่อน pH ๗.๕-๘.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๕๒D(๕๒C) หน่วยดินผสม เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือแดง ในดินชั้นล่างระดับความลึกต่ำ ๕๐ ซม.ลงไปจะพบหินผุ มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ค่าความเป็นกรดประมาณ ๖.๐-๗.๕ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง หรือ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือแดง ในดินชั้นล่างระดับความลึกต่ำ ๕๐ ซม.ลงไปจะพบหินผุ มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ค่าความเป็นกรดประมาณ ๖.๐-๗.๕ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง

กลุ่มชุดดินที่ ๖ เนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาลหรือสีแดงตลอดชั้นดินบางแห่งมีศิลาแลงอ่อน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำหรือค่อนข้างต่ำ pH ๔.๕-๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ % เป็นดินลึกและตื้น ลักษณะดินและความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันตามแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด มีเศษหินก้อนหินหรือหินพื้นโผล่ ยังปกคลุมด้วยป่าไม้ต่างๆ มักมีการทำไร่เลื่อนลอยที่ขาดการอนุรักษ์

ตาราง ๗ กลุ่มดิน โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา

กลุ่มชุดดิน	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
กลุ่มชุดดินที่ ๑๕	๐.๒๔	๑๕๑.๕๕	๐.๖๑
กลุ่มชุดดินที่ ๓๐D	๐.๑๓	๗๘.๙๕	๐.๓๒
กลุ่มชุดดินที่ ๔๘C	๑.๘๖	๑,๑๖๕.๖๒	๔.๖๖
กลุ่มชุดดินที่ ๔๘D/๒๘D	๐.๑๒	๗๓.๖๓	๐.๒๙
กลุ่มชุดดินที่ ๕	๒.๒๐	๑,๓๗๒.๘๖	๕.๔๙
กลุ่มชุดดินที่ ๕๒D(๕๒C)	๐.๕๕	๓๔๔.๙๔	๑.๓๘
กลุ่มชุดดินที่ ๖	๐.๔๙	๓๐๖.๐๙	๑.๒๓
กลุ่มชุดดินที่ ๖๒	๓๔.๓๙	๒๑,๔๙๓.๑๐	๘๖.๐๒
รวม	๓๙.๙๘	๒๔,๙๘๖.๗๔	๑๐๐.๐๐

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ใช้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยวิธีการแปลข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศปี ๒๕๕๕ มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ พบว่าพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวง เป็นพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ ๗๙.๔๘ พื้นที่เกษตรกรรม ร้อยละ ๑๓.๘๗ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ ๔.๔๐ พื้นที่เบ็ดเตล็ด ร้อยละ ๑.๔๐ และพื้นที่แหล่งน้ำ ร้อยละ ๐.๘๕

การใช้ประโยชน์ที่ดินปี ๒๕๕๕โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
พื้นที่เกษตรกรรม	๕.๕๔	๓,๔๖๕.๕๓	๑๓.๘๗
ที่นา	๐.๘๙	๕๕๖.๔๕	๒.๒๓
ที่พืชไร่	๑.๔๔	๙๐๒.๘๒	๓.๖๑
ที่ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	๑.๒๘	๘๐๒.๗๗	๓.๒๑
พื้นที่การเกษตรอื่น	๐.๐๔	๒๗.๕๑	๐.๑๑
ที่รกร้างว่างเปล่า	๑.๘๘	๑,๑๗๕.๙๙	๔.๗๑
พื้นที่ป่าไม้	๓๑.๗๗	๑๙,๘๕๙.๐๑	๗๙.๔๘
ป่าไม้	๓๑.๗๗	๑๙,๘๕๙.๐๑	๗๙.๔๘
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๐.๕๖	๓๕๐.๑๐	๑.๔๐
ป่าละเมาะ	๐.๕๖	๓๕๐.๑๐	๑.๔๐
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑.๗๖	๑,๐๙๙.๕๗	๔.๔๐
พื้นที่อื่นนอกการเกษตร	๑.๖๑	๑,๐๐๓.๘๒	๔.๐๒
ถนน	๐.๑๕	๙๕.๗๖	๐.๓๘
แหล่งน้ำ	๐.๓๔	๒๑๒.๕๗	๐.๘๕
แหล่งน้ำ	๐.๓๔	๒๑๒.๕๗	๐.๘๕
รวม	๓๙.๙๘	๒๔,๙๘๖.๗๙	๑๐๐.๐๐

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ๗.๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๗.๗ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีเท่ากับ ๑,๙๘๕ มิลลิเมตร ฝนตกมากที่สุด ในช่วงเดือน ก.ค.-ก.ย. ช่วงฤดูร้อนจะอยู่ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ช่วงฤดูฝนอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และช่วงฤดูหนาวอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

แหล่งน้ำที่สำคัญของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา

แหล่งน้ำผิวดินโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา มีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญในพื้นที่มีดังนี้ น้ำแม่จันไหลผ่านทางตอนเหนือของพื้นที่ มีทิศการไหลจากตะวันตกไปทางตะวันออกไปที่รวมของลำห้วยต่าง ๆ ในพื้นที่ ได้แก่

- ห้วยก้างปลา มีต้นกำเนิดมาจากเสาชาง ทางทิศใต้ของพื้นที่ มีทิศการไหลไปทางทิศเหนือ ไหลผ่านบ้านห้วยก้างปลา ก่อนไหลวกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือลงส่งน้ำแม่จันที่บ้านห้วยยาโน ห้วยก้างปลามีลำห้วยสาขาได้แก่ ห้วยเฮี้ย
- ห้วยปุมมีต้นกำเนิดมาตอยบ่อ ทางทิศใต้ของพื้นที่ มีทิศการไหลไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือแล้วไหลวกกลับไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่านบ้านห้วยปุม แล้วไหลลงน้ำแม่จัน

ห้วยก้างปลา

พื้นที่ลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาน้ำแม่จัน ลุ่มน้ำหลักลุ่มน้ำกก

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ มาตรการที่ใช้แบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำกำหนดโดย สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมมีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑A หมายถึง พื้นที่ที่ยังคงสภาพป่าสมบูรณ์ที่ปรากฏอยู่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งจำเป็นจะต้องสงวนไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร และเป็นทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ และห้ามมิให้มีกิจกรรมของมนุษย์ในพื้นที่ดังกล่าว พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้นที่ ๑B หมายถึง พื้นที่ที่สภาพป่าส่วนใหญ่ได้ถูกทำลาย ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาหรือการใช้ที่ดินรูปแบบอื่นก่อน พ.ศ. ๒๕๒๕ มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ในกรณีต้องมีการก่อสร้างถนนผ่าน หรือการทำเหมืองแร่ หน่วยงานรับผิดชอบจะต้องควบคุมการชะล้างพังทลายของดิน และกรณีส่วนราชการใดมีความจำเป็นที่ต้องใช้ที่ดินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องจัดทำรายงานการเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป

พื้นที่ชั้นคุณภาพที่ ๒ หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งมีลักษณะทั่วไปมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธารในระดับรองลงมาและสามารถใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมที่สำคัญได้ เช่น การทำเหมืองแร่ เป็นต้น

พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๓ หมายถึง พื้นที่ภายในลุ่มน้ำ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งกิจกรรมการทำป่าไม้ และปลูกพืชกิจกรรมประเภทไม้ยืนต้น

พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๔ หมายถึงพื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่สภาพป่าได้ถูกบุกรุกแผ้วถางเป็นที่ใช้ประโยชน์ เพื่อกิจการพืชไร่ เป็นส่วนมาก มักเป็นเนินเขาหรือชันบันไดหรือช่วงต่อระหว่างที่ราบลุ่มกับเชิงเขา หรือพื้นที่สองฝั่งลำน้ำที่ยังอยู่บนที่ดอน ซึ่งป่าที่ปกคลุมหรือที่เคยปกคลุมอยู่เป็นป่าผสมผลัดใบ ป่าเต็งรัง และ/หรือป่าละเมาะ มีความลาดชันของพื้นที่โดยเฉลี่ย อยู่ระหว่าง ๖-๒๕ เปอร์เซ็นต์ มีลักษณะทางธรณีที่ประกอบด้วยหินหรือตะกอน ซึ่งกำเนิดดินที่ยากต่อการถูกชะล้าง พังทลาย ดินลึกถึงค่อนข้างลึก ความอุดมสมบูรณ์ ค่อนข้างสูง และมีสมรรถนะการพังทลายต่ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๕ หมายถึงพื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งเป็นที่ราบหรือลุ่ม หรือเนินลาดเอียงเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่ป่าได้ ถูกบุกรุกแผ้วถาง เพื่อใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะทำนา และกิจการอื่น มักเป็นที่ราบ ที่ลุ่ม หรือเป็นเนินลาด เอียงเล็กน้อยสองฝั่งน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่กลายเป็นสภาพ เป็นทุ่งนาแต่บางพื้นที่อาจยังเป็นป่าละเมาะ ป่าผสมผลัดใบ ป่าดงดิน หรือป่าเต็งรัง ส่วนใหญ่ความลาดชันของพื้นที่โดยเฉลี่ยต่ำกว่า ๕ เปอร์เซ็นต์ ลักษณะทางธรณีเป็นพวกดินตะกอน ดินลึก ถึงลึกมาก ความอุดมสมบูรณ์สูง และมีความคงทนต่อการถูกชะล้างพังทลายขึ้นคุณภาพลุ่มน้ำโครงการพัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา ส่วนใหญ่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑A คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐ รองลงมาเป็นพื้นที่ชั้น คุณภาพลุ่มน้ำ ๒ ร้อยละ ๑๕.๙๐ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓ ร้อยละ ๑๕.๘๔ และ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑B ร้อยละ ๑๔.๑๕ ของ พื้นที่

ป่าไม้

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา มีพื้นที่อยู่ในเขตพื้นที่ เตรียมการอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก ร้อยละ ๕๖.๖๓ และป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยบ่อ ร้อยละ ๓๔.๖๔ ของพื้นที่ โครงการ พื้นที่ป่าอนุรักษ์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้างปลา

พื้นที่ป่าอนุรักษ์	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยบ่อ	๑๓.๘๕	๘,๖๕๔.๕๐	๓๔.๖๔
พื้นที่เตรียมการอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก	๒๒.๖๔	๑๔,๑๕๑.๒๖	๕๖.๖๓
นอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์	๓.๔๙	๒,๑๘๑.๐๒	๘.๗๓
รวม	๓๙.๙๘	๒๔,๙๘๖.๗๘	๑๐๐.๐๐

การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการ หลวงห้วยก้างปลา มีการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อยู่ในพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน C) คิดเป็น ร้อยละ ๕๘.๔๔ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน A) ร้อยละ ๖.๐๘ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน E) ร้อยละ ๔.๘๐ การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ห้วยก้างปลา

การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
พื้นที่เกษตรกรรม (โซน A)	๒.๔๓	๑,๕๒๐.๐๒	๖.๐๘
พื้นที่อนุรักษ์ (โซน C)	๒๓.๓๗	๑๔,๖๐๓.๓๘	๕๘.๔๔
พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน E)	๑.๙๒	๑,๑๙๙.๒๒	๔.๘๐
นอกขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ	๑๒.๒๖	๗,๖๖๔.๑๙	๓๐.๖๗
รวม	๓๙.๙๘	๒๔,๙๘๖.๘๑	๑๐๐.๐๐

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

ประชากร ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ้านห้วยก้างปลา ประกอบด้วย ๒๙ หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน ๔,๐๔๒ ครัวเรือน มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๑๑,๖๓๗ คน เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าเมี่ยน อาข่า ลาหู่ ลีซู ลีวะ และคนเมือง

บ้าน	หมู่ที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร
ห้วยก้างปลา	๑๕	๙๘๐	๓,๕๒๔
ห้วยปู	-	-	-
ลีวะพัฒนา	-	-	-
ป่าบงงามบน	-	-	-
ป่าบงงามล่าง	-	-	-
ห้วยยาโน	-	-	-
สันติสุข	๑๙	๘๓๑	๓,๒๗๒
เฮโก	๑๙	๔๖	๒๕๙
หล่อย้อย	๑๙	๕๘	๓๖๗
กิวสะไต	๑๙	-	๒๕๖
รวมใจ	๑๙	-	-
แสนใหม่	๑๙	-	-
จะกอนะ	๑๙	-	-
ทุ่งต่าง	๑๓	๑๓๑	๓๔๑
ห้วยมะหินฝน	๑๔	๓๐๕	๘๐๓
ห้วยต่าง	๑๖	๓๙๖	-
เขี้ยวซี	๑๖	-	-
ลอสสา	๑๖	-	-
ปางสา	๑๗	๔๔๖	๘๖๐
จะตะ	๑๗	-	-
ใหม่สันเจริญ	๑๘	๓๖๙	๒๔๑
เล่าผู้	๒๐	๔๘๐	๑,๘๑๓
โป่งป่าแหม	๒๐	-	-
จะหยี	๒๐	-	-
โป่งขม	๒๐	-	-
เลาซีก้วย	๑๖	-	-
อาแหยะ	๑๖	-	-
อาหลู่	๒๐	-	-
หล่อย้อ	๑๙	-	-
รวม		๔,๐๔๒	๑๑,๖๓๗

การศึกษา

สถานบริการด้านการศึกษา ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยก้งปลา มีสถานบริการด้านการศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ **โครงสร้างพื้นฐาน** มีโรงเรียนบ้านห้วยก้งปลา อาคารเอนกประสงค์บ้านห้วยก้งปลา วัดจันทาราม

การประกอบอาชีพ

ชุมชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่ในบางกลุ่มบ้านที่ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร เช่น กลุ่มบ้านป่าบงงาม จะมีอาชีพรับจ้างเป็นหลัก พืชหลัก ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง มีปลูกชิง ข้าวกำลังลิ้นจี่ และสับปะรดบ้างในบางกลุ่มบ้าน และเลี้ยงหมู ไก่ ไข่เพื่อบริโภคในครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาทต่อปี

พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง

สัตว์เศรษฐกิจ ได้แก่ โคเนื้อ สุกร ไก่พันธุ์พื้นเมือง

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ ๗.๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๗.๗ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีเท่ากับ ๑,๙๘๕ มิลลิเมตร ฝนตกมากที่สุด ในช่วงเดือน ก.ค.-ก.ย. ช่วงฤดูร้อนจะอยู่ระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ช่วงฤดูฝนอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และช่วงฤดูหนาวอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

การคมนาคม

ตำบลป่าตึงมีถนนสายแม่จัน – ผาง (หมายเลข ๑๐๘๘) ผ่านบริเวณกลางพื้นที่ มีรถโดยสารประจำทาง รถเล็กสี่ล้อประจำทางผ่านตลอดวัน ถนนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ซึ่งได้รับงบประมาณในการก่อสร้างจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงอย่างต่อเนื่อง

สถานที่ท่องเที่ยว

น้ำตกห้วยก้างปลา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๕ บ้านห้วยก้างปลา ต.ป่าตึง อ.แม่จัน จ.เชียงราย เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีความสวยงาม ได้รับประกาศจัดตั้งเป็นวนอุทยานน้ำตกห้วยก้างปลา ตามประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ๑๕๐๘/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๙

ปัญหาและความต้องการของชุมชน

เนื่องจาก หมู่บ้านห้วยก้างปลา ประกอบด้วย ๖ กลุ่มบ้าน จากลักษณะและที่ตั้งของชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ตั้งแต่พื้นที่ราบ พื้นที่ลาดชันภูเขา จนถึงการตั้งบ้านอยู่ริมลำห้วยสาขา ทำให้ปัญหาและความต้องการของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามปัญหาร่วมที่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านเกษตรคือ การไม่มีพื้นที่ทำกิน หรือการเช่าพื้นที่ทำกิน เนื่องจากพื้นที่ทำกินได้กลายเป็นของนายทุน ปัญหาเรื่องเอกสิทธิ์ที่ทำกิน ปัญหาเรื่อง การขาดแคลนน้ำทั้งเรื่องน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร และจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่มีความรุนแรงขึ้น เช่นอากาศหนาวจัดหรือน้ำท่วม ภัยแล้ง ก็กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเกษตรของชุมชนทั้งสิ้น

๑. ปัญหาและความต้องการของชุมชน บ้านลี้พัฒนา

ปัญหา	ความต้องการ
๑. ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร ๒. ที่ดินทำการเกษตร ๓. ขาดทุนการศึกษา (เรียนดีแต่ยากจน)	๑. ต้องการน้ำกินน้ำใช้ (บาดาล) ท่อส่งน้ำเข้าหมู่บ้าน ๒. พื้นที่ทำการเกษตร (ข้าว, พืช, ไข่, พืชเศรษฐกิจ) ๓. ทุนการศึกษาของบุตร
ปัญหา	ความต้องการ
๔. ไม่มีหน่วยงานที่ช่วยเสริมอย่างจริงจัง ๕. สารเคมีตกค้างในแหล่งน้ำและพื้นที่ทำกิน (ไม่มีสัตว์น้ำ) ๖. ขาดอาชีพเสริม ๗. อากาศหนาวจัด ขาดเครื่องนุ่งห่ม พืชผักเก็บ กิน-ขายไม่ได้ ไม่เจริญเติบโต	๔. ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (เปลี่ยนจากปุ๋ยเคมี) ๕. การประกอบอาชีพเสริม เช่นเลี้ยงสัตว์ (ไก่ เป็ด ปลาตุ๊ก) ๖. พืชทนหนาว

๒. ปัญหาและความต้องการของชุมชน บ้านป่าบงงาม

ปัญหา	ความต้องการ
๑. ขาดที่ดินทำการเกษตร ๒. ขาดแคลนบ่อน้ำใช้ในการเกษตร (ใช้กักเก็บน้ำ) ๓. ถนนทางเข้าหมู่บ้านและพื้นที่ทำกิน ๔. ราคาผลผลิตต่ำ ๕. สนาทกามีปัญหาพื้นที่ไม่เรียบ ๖. อยากให้เข้ามาสำรวจในหมู่บ้าน เพราะการทำโรงงานแกรนิตมีการต่อสัมปทาน ซึ่งในช่วงดำเนินการ	๑. พัฒนาความรู้ด้านการปรับปรุงดินและพืช ๒. ต้องการถนน ๓. การวางแผนการใช้ที่ดินในหมู่บ้าน ๔. ต้องการพันธุ์พืชเพื่อการเพาะปลูก ๕. ต้องการให้มีการส่งเสริมการปลูกพืชพื้นบ้าน เช่น ผักกูด เพราะตลาดมีความต้องการสูง ๖. ต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาสำรวจต้นน้ำเพื่อที่จะ

จะทำให้ชาวบ้านขาดที่ดินทำกินมากขึ้นไปอีก	หาแนวทางการจัดการให้ได้ประโยชน์และมีน้ำกักเก็บได้นานขึ้น ๗. ต้องการที่กักเก็บน้ำเพื่อนำไปใช้ในการเกษตร ๘. ต้องการให้มีการช่วยเหลือปัญหาด้านการป้องกันดินถล่ม เพราะอาจจะเกิดขึ้นได้อีก ๙. การจัดการที่ทิ้งขยะ เนื่องจากไม่มีที่ทิ้งเป็นหลักแหล่ง ทำให้กระจัดกระจายและดูสกปรก ๑๐. ห้องสมุดของหมู่บ้านและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของเยาวชน ๑๑. สนามกีฬาเพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ๑๒. ต้องการที่ดินจัดสรรของชุมชนเพื่อการทำมาหากินของชุมชน

๓. ปัญหาและความต้องการของชุมชน บ้านห้วยปู

ปัญหา	ความต้องการ
๑. น้ำเพื่อการเกษตรและการใช้อุปโภคบริโภค ไม่พอ ๒. ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ๓. เกษตรกรขาดต้นทุน ปุ๋ย และเมล็ดพันธุ์ที่ดิน ๔. ทำกินไม่เพียงพอ และไม่สามารถขยายเพิ่มได้ เพราะเป็นเขตอุทยาน	๑. ฝ่ายกั้นน้ำ ท่อประปา และแท้งค์เก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้เก็บน้ำในฤดูแล้ง สำหรับการบริโภคและการเกษตร ๒. หน่วยงานออกเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกินให้
๕. ปลูกข้าวโพดแล้วขาดทุน เพราะที่ดินทำกินที่ใช้มานานแล้วมีสภาพเสื่อมโทรม ๖. มีเด็กยากจน ที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ๗. ถนนไปไร่ นา ลากยากเพราะเป็นหลุมบ่อ เป็นดินแดง โดยเฉพาะหน้าฝน การลำเลียงผลผลิตออกมายาก ๘. ขยะมูลฝอย ภายในหมู่บ้าน	๓. หน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ อบรม เรื่องการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ เพื่อลดการใช้สารเคมี และลดต้นทุน ๔. อยากให้หน่วยงานมาจัดสรรที่ดินให้ชาวบ้านเพื่อทำกิน ๕. หน่วยงานเข้ามาให้ความรู้และอบรมเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย และอยากให้มีเตาเผาขยะของหมู่บ้าน ๕. หน่วยงานเข้ามาดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ๖. หน่วยงานเข้ามาอบรมการเพาะพันธุ์เมล็ดพืชต่างๆ ๗. ถนนที่จะเข้าไปในพื้นที่ทำกิน เพื่อความสะดวกในการนำผลผลิตออกมา ๘. อยากให้ขุดบ่อปลาเพื่อทำการเกษตรให้กับชุมชน ๙. ศาลาเอนกประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่กลางหมู่บ้านในการจัดกิจกรรม ๑๐ มีโรงเรียนในหมู่บ้าน โดยมีครูที่มีความสามารถ และมีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาจีน

๔. ปัญหาและความต้องการของชุมชน บ้านห้วยยาโน

ปัญหา	ความต้องการ
๑. มีปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ที่เช่าพื้นที่นายทุนอยู่ ซึ่งในปี ๒๕๕๘ นายทุนจะนำไปใช้ปลูกยางพารา ๒. ระบบกรองน้ำของประปาภูเขา ในหมู่บ้าน ๓. สถานที่จัดประชุม ซึ่งปัจจุบันใช้บ้านผู้นำในการรวมกลุ่มประชุมต่างๆ ๔. ถนนแคบและทางคดเคี้ยว รวดสวนทางไม่ได้ ๕. รถรับส่งนักเรียน ที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ต่อคนต่อเดือน ๑๕๐ บาท ๖. ไม่มีระบบจัดเก็บและถังขยะ ปัจจุบันทำการเผา (ฝังทิ้ง หรือทิ้งข้างถนน) ๗. มีความขัดแย้งภายในชุมชน โดยมีการแบ่งเป็นสองกลุ่ม (กลุ่มบ้านใหญ่ จำนวน ๓๕ ครัวเรือน และกลุ่มย่อย ๑๐ ครัวเรือน) ๘. ขยะมูลฝอย ภายในหมู่บ้านโดยมีการแบ่งเป็นสองกลุ่ม ๙. ปัจจุบันมีการปลูกพืชเพียงสองชนิด ได้แก่ ข้าวโพดและข้าวเท่านั้น เนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกิน ๑๐. น้ำประปาไม่ทั่วถึง อยากได้ถังเก็บน้ำ	๑. ปรับดินทรุด แนวถนนทางเข้าหมู่บ้าน ขยายถนนให้กว้าง ๒. อยากมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง ๓. อยากให้โครงการหลวงเข้ามาที่ห้วยยาโน ๔. ให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่และหมู (ไก่กระดุกดำ) ๕. อยากพัฒนาชุมชนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม อาข่า มี homestay เช่นปรับทัศนียภาพและเส้นทางเดินทางไปน้ำตก ๖. หล่้าแฝกเพื่อป้องกันดินถล่ม ในบริเวณพื้นที่ลาดชันสูง ๗. ต้องการให้เกิดระบบการจัดการขยะ เช่นมีเตาเผาหรือหลุมขยะ หรือ ให้อบต,เข้าเก็บ ๘. อยากให้มีโรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก หอประชุมและสนามกีฬาในชุมชน ๙. ให้มีการสนับสนุนกลุ่มอาชีพ เช่นการจัดสรรเครื่องเย็บผ้าให้คนในชุมชน ๑๐. มีการติดตั้งไฟตามเสาไฟ ๑๑. เรื่องบัตรและสัญชาติของคนในชุมชน และมีเด็กไร้
๑๑. ไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑๒. พบปัญหาดินถล่ม ถนนทรุด	สัญชาติด้วย ๑๒. เรื่องประปาหมู่บ้าน ต้องการที่กรองน้ำ

๕. ปัญหาและความต้องการของชุมชน บ้านห้วยก้างปลา

ปัญหา	ความต้องการ
๑. แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร ๒. ที่ทำกินไม่เพียงพอ ๓. ไม่มีถนนเข้าแปลงเกษตร ๔. ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ๕. ต้องการตลาดรับซื้อผลผลิตการเกษตรและการประกันราคา ๖. ขาดความรู้ทางด้านการเกษตรและงานฝีมือ ๗. ขยะชุมชนทิ้งไม่เป็นที่	๑. แหล่งน้ำและท่อต่อน้ำเข้าไปใช้ในการเกษตร ๒. หน่วยงานเข้ามาส่งเสริมความรู้ทางด้านการเกษตร ๓. ที่ทิ้งขยะของหมู่บ้านหรือรถขยะเข้ามาเก็บขยะไปจัดการ ๔. ถนนเข้าแปลงเกษตร ๕. ตลาดรับซื้อราคาสูงและมีการประกันราคา ๖. ที่ดินทำกินให้เพียงพอกับชาวบ้าน ๗. เอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน ๘. บ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ หมู ๙. กล้วยไม้ผล เช่น เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย ส้ม ส้มโอ ลองกอง และกาแฟ ๑๐. ความรู้ด้านงานฝีมือ เช่น จักสาน ปักผ้า

ข้อเสนอแนะคณะกรรมการฯ

การสำรวจพื้นที่ครั้งนี้ ได้เข้าสำรวจเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ ประกอบด้วย

๑. เกษตรอำเภอมะนัง

๒. นายกองดีการบริหารส่วนตำบลป่าตึง และคณะ

๓. สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

รวมคณะกรรมการฯ จำนวน ๙ คน ได้เข้าร่วมพูดคุยและศึกษาข้อมูลของชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน สรุปได้คือ

๔.๑ ประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชน

ปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินของครัวเรือนเกษตรกรในหลายกลุ่มบ้าน หรือมีจำนวนน้อยต้องเช่าพื้นที่จากนายทุนเพื่อทำการเกษตร การผลิตทางเกษตรจึงทำได้จำกัด

ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ยกเว้นบ้านห้วยก้างปลาที่เป็นบ้านหลัก ในกลุ่มบ้านบริวารจะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำมากน้อยแตกต่างกันตามลักษณะของที่ตั้งหมู่บ้านและพื้นที่เกษตร ที่ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าแหล่งน้ำเพราะด้านข้อจำกัดของพื้นที่

ปัญหาตลาดผลผลิต (ซึ่งควรเรียกว่าปัญหาการผลิตของล้นตลาด) ทำให้ถูกกดราคาตามภาวะของกลไกตลาด แต่เกษตรกรไม่ทราบทางเลือกในการผลิตชนิดอื่นๆ

ปัญหาขยะในชุมชน ซึ่งยังขาดการบริหารจัดการที่ได้อย่างถูกต้อง

ปัญหาเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะเส้นทางลำเลียงผลผลิตออกจากแปลง ที่ยังทำได้ยากลำบาก

ปัญหาการขาดความรู้ในการทำการผลิต เพื่อสร้างทางเลือกในการผลิตการเกษตรของชุมชน

๔.๒ ข้อคิดเห็นของคณะกรรมการฯ

จากประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนข้างต้น คณะกรรมการฯ เห็นควรรับพื้นที่ห้วยก้างปลาเป็นหมู่บ้านดำเนินงาน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาในระยะแรก คือ

๑) การปรับปรุงพืชเดิมของชุมชน เช่น การเพิ่มผลผลิตข้าวต่อหน่วยพื้นที่เพื่อความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ วิธีการปลูกถั่วเหลืองหรือตามหลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพด การปลูกถั่วหลังนา เพื่อเพิ่มรายได้ต่อพื้นที่และปรับปรุงบำรุงดิน และเน้นการลดการใช้สารเคมีในการผลิตเนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ

๒) การส่งเสริมอาชีพทางเลือกใหม่ตามแนวทางโครงการหลวง ตามความต้องการและความถนัดของเกษตรกร ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล และปศุสัตว์ ซึ่งศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม มีความยินดีที่จะส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมปฏิบัติงาน โดยการจัดทำแผนการผลิตตลาดของผลผลิตที่จะส่งเสริมไปพร้อมกันด้วย

๓) การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดทำแผนชุมชน เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการ รวมถึงเป็นการร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานร่วมกัน

๔) ประสานและผลักดันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมถึงการพัฒนาผู้นำชุมชน และสถาบันเกษตรกรในชุมชนให้มีบทบาทในการเป็นผู้นำการแก้ไขปัญหาการประสานหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ต่อไป

ซึ่งในเบื้องต้น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงมีความประสงค์จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่ทางด้านเกษตรเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่โครงการในการดำเนินงานหมู่บ้านเป้าหมายเพิ่ม จำนวน ๒ ตำแหน่งต่อปี รวมถึงการจะตั้งงบประมาณด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรของชุมชนตามที่โครงการร้องขอหรือจัดทำเป็นแผนพัฒนาร่วมกัน
หมายเหตุ ; ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง ได้นำเกษตรกรศึกษาดูงานการผลิตพืชผักในโรงเรือนในพื้นที่แม่สอง จำนวน ๒ ครั้ง และได้ส่งเสริมเกษตรกรโดยการสนับสนุนการก่อสร้างโรงเรือนมาตรฐาน ขนาด ๖ เมตร x ๓๐ เมตร แบบ ก ไร่ จำนวน ๑๔ โรงเรือน มีเป้าหมายเพื่อผลิตผักท้องถิ่นจำหน่ายในชุมชนไปพลางก่อน ทั้งนี้ได้ขอให้ทางเกษตรอำเภอ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผักแม่สองเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำและวางแผนการผลิตพืชผัก การรับรองคุณภาพผลผลิตตามมาตรฐานอาหารปลอดภัยเป็นการเตรียมความพร้อมของเกษตรกร ซึ่งเมื่อมีการอนุมัติให้ดำเนินงาน ก็จะสามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่องทันที

ภาพกิจกรรมของบ้านห้วยก้างปลา

